

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL

IYUN/6-SON, II-QISM

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2026-yil, iyun.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqov, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig'i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxonovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor General's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy
jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va
taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

METAVERS TURIZMI: VIRTUAL DUNYODAGI SAYOHATNING IQTISODIY, HUQUQIY VA IJTIMOYIY NATIJALARI	12
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
Eshimova Sevinch Baxtiyor qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SUN'YIY INTELLEKT VA PLATFORMA EKOTIZIMLARINING KORXONA INNOVATSIYALARIDAGI O'RNI	16
Izzatullayeva Madinabonu Yolqin qizi	
METHODOLOGY FOR ASSESSING THE ECONOMIC DAMAGE OF ECOLOGICAL HAZARDS IN URBAN AREAS: CONCEPTUAL SHORTCOMINGS OF NON-MARKET VALUATION METHODS AND THE INTEGRAL DAMAGE FUNCTION APPROACH	20
Abbos Saydullaev	
Iqboloy Choriyorova	
O'ZBEKISTONDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA RAQAMLI IQTISODIYOT IMKONIYATLARI	31
Ibragimova Rayxon Tojibayevna	
OZIQ-OVQAT SANOATIDA "ZAYLANMA IQTISODIYOT (CIRCULAR ECONOMY)" MODELINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	36
Elnoraxon Muminova Abdukurimovna	
Sarvinov Mamatojiyeva Dilshodjon qizi	
TRANSPORT KORIDORLARINI BOSHQARISHDA LOGISTIKA MENEJMENTINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	42
Umarova Dilfuza Rahmatulla qizi	
ОЦЕНКА ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ И ПЕРСПЕКТИВ ЦИФРОВИЗАЦИИ МИСЕ-СЕКТОРА В УЗБЕКИСТАНЕ	47
Narzulloeva Fariza Akmalевна	
ECONOMETRIC MODELING OF THE DYNAMICS OF RETAIL TRADE TURNOVER UNDER THE INFLUENCE OF REAL HOUSEHOLD INCOME USING A LOGARITHMIC FUNCTION	53
Gaybullayev Sarvar Uktam ugli	
MILLIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB ETISHNING MAZMUN-MOHİYATI VA NAZARIY ASOSLARI	59
Mizamova Umida Jamoliddin qizi	
SPORT TAKOMILLASHUVI BOSQICHIDAGI FUTBOLCHILARNING MUSOBAQA FAOLIYATIDA INNOVATSION VOSITALARNING O'RNI	64
Mamatraimov Anvar Chorshanbiyavich	
MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA CHET TILINI VIZUAL MATERIALLAR VOSITASIDA O'RGATISHNI TAKOMILLASHTIRISH	72
Olimova Shahlo Bahodir qizi	
Inomova Mahliyo Yusuf qizi	
INCREASING THE ATTRACTIVENESS OF DIVIDEND POLICY IN UZBEKISTAN COMPANIES	76
Akmal Komiljonovich Shermukhamedov	
XUSUSIYLASHTIRISH JARAYONLARINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA TA'SIRI	81
Musurmonqulov Muhammad Ural o'g'li	
TEMIR YO'L ISHLAB CHIQRISH KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY MEXANIZMI	86
Baymatov Atxam Axmadaliyevich	

MENEJMENT NAZARIYASINING SHAKLLANISHI VA BOSHQARUV SAMARADORLIGINI TA'MINLASHDAGI ROLI.....	92
Saidova Xilolaxon Rashidjon qizi	
OPPORTUNITIES FOR USING MARKETING STRATEGIES TO ENSURE THE SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF HOTEL ENTERPRISES IN UZBEKISTAN	97
Sardor Kuvandikov	
ЭФФЕКТИВНОСТЬ СОЦИАЛЬНЫХ ПРОГРАММ: СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ	106
Абдуллаева Зульфия Иззатовна	
NAMANGAN VILOYATINING HUDUDIYIQTISODIY TUZILMASI VA SHAHARLAR TIZIMINING SHAKLLANISH XUSUSIYATLARI.....	113
Ahmadjanov Ilyosbek Ilhomjon o'g'li	
JISMONIY SHAXSLAR DAROMADLARINI SOLIQQA TORTISH MEKANIZMI VA XALQARO TAJRIBALAR QIYOSIY TAHLILI	117
G'afforov Kamronbek	
"O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI" AJNING SINGULYAR VA BARQARORLIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	123
Bobojonova Zarnigor Shokirovna	
MINTAQAVIY IQTISODIY JARAYONLARNI BAHOLASHDA DSGE MODELINING QASHQADARYO SHAROITIGA MOSLASHTIRILGAN TAHLILIIY KOMPONENTLARI.....	132
Muxitdinov Xudayar Suyunovich	
Quvatova Gulzoda Faxriddin qizi	
O'ZBEKISTONDA TIBBIY TURIZM VA TIBBIY XIZMATLAR TIZIMINING MAZMUNI	137
Ergasheva Iroda Ibrohim qizi	
FOYDA SOLIG'INING BANKLAR MOLIYAVIY HOLATIGA TA'SIRINI BAHOLASH	141
Maxmudov Omon To'xtayevich	
RAQAMLI INFRATUZILMA TUSHUNCHASI, TARKIBI VA IQTISODIY MAZMUNI.....	147
Pardayev Orifjon Charshamiyevich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARI FAOLIYATINI MOLIYALASHTIRISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBALARIDAN FOYDALANISH ISTIQBOLLARI.....	152
Omonova Zarina Xudoymurodovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BUXGALTERIYA HISOBINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI (Shartli "suv ta'minot servis" AJ misolida).....	160
Doniyorova M.	

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BUXGALTERIYA HISOBINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI (Shartli “Suv Ta’minot Servis” AJ misolida)

Doniyorova M.

Texnologiya, menejment va kommunikatsiya instituti
Iqtisodiyot, moliya va buxgalteriya kafedrası o’qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobining zamonaviy rivojlanish tendensiyalari, korxonalarda ilg’or axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etishning ahamiyati hamda hisob jarayonlarini samarali avtomatlashtirish masalalari yoritilgan. Shartli “Suv Ta’minot Servis” AJ misolida elektron hujjat aylanishi, ERP tizimlari, bulutli texnologiyalar va raqamli hisob platformalarining moliyaviy natijalarga ijobiy ta’siri tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari raqamlashtirish hisob ma’lumotlarining aniqligi, ishonchiligi va tezkorligini oshirish, xarajatlarni optimallashtirish hamda boshqaruv qarorlarining samaradorligini yanada kuchaytirishga xizmat qilishini ko’rsatdi.

Kalit so’zlar: raqamli iqtisodiyot, buxgalteriya hisobi, ERP tizimi, elektron hujjat aylanishi, avtomatlashtirish, moliyaviy hisobot, bulutli texnologiyalar, sun’iy intellekt.

Аннотация. В статье исследуются современные тенденции развития бухгалтерского учета в условиях цифровой экономики, раскрывается значение внедрения передовых информационно-коммуникационных технологий на предприятиях, а также рассматриваются вопросы эффективной автоматизации учетных процессов. На примере условного АО «Сув Тамино́т Сервис» проанализировано влияние электронного документооборота, ERP-систем, облачных технологий и цифровых бухгалтерских платформ на финансовые результаты организации. Результаты исследования показывают, что цифровизация способствует повышению точности, надежности и оперативности бухгалтерской информации, оптимизации затрат и повышению эффективности управленческих решений.

Ключевые слова: цифровая экономика, бухгалтерский учет, ERP-система, электронный документооборот, автоматизация, финансовая отчетность, облачные технологии, искусственный интеллект.

Abstract. The article explores modern trends in the development of accounting within the digital economy and highlights the importance of implementing advanced information and communication technologies in enterprises, as well as the effective automation of accounting processes. Using a case study of the hypothetical “Suv Taminot Servis” JSC, the impact of electronic document management, ERP systems, cloud technologies, and digital accounting platforms on financial performance is analyzed. The findings indicate that digitization contributes to improving the accuracy, reliability, and timeliness of accounting information, optimizing costs, and enhancing the effectiveness of managerial decision-making.

Keywords: digital economy, accounting, ERP system, electronic document management, automation, financial reporting, cloud technologies, artificial intelligence.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotining raqamli transformatsiyasi barcha xo’jalik yurituvchi subyektlar faoliyatini yangi bosqichga olib chiqib, ularning samaradorligi va raqobatbardoshligini oshirish uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda. Zamonaviy sharoitda korxonalar faoliyatini samarali boshqarish, moliyaviy resurslardan oqilona foydalanish hamda barqaror rivojlanishni ta’minlashda buxgalteriya hisobi muhim strategik ahamiyat kasb etadi.

Raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishi natijasida an’anaviy hisob yuritish usullarining o’rnini avtomatlashtirilgan axborot tizimlari, elektron hujjat aylanishi, bulutli texnologiyalar va sun’iy intellekt elementlariga asoslangan zamonaviy dasturiy mahsulotlar egallamoqda. Mazkur texnologiyalar hisob jarayonlarini tezkor va sifatli tashkil etish, inson omili bilan bog’liq xatolarni minimallashtirish hamda boshqaruv uchun zarur bo’lgan axborotlarni real vaqt rejimida shakllantirish imkoniyatlarini kengaytirmoqda.

O'zbekiston Respublikasida ham raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida izchil amalga oshirilmoqda. Buxgalteriya hisobi va moliyaviy hisobot tizimini raqamlashtirish bo'yicha olib borilayotgan keng ko'lamlı islohotlar korxonalar faoliyatining ochiqligi, samaradorligi va raqobatbardoshligini yanada oshirishga xizmat qilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Foydalanilgan adabiyotlar raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini modernizatsiya qilish, elektron hujjat aylanishi, ERP tizimlari, bulutli texnologiyalar hamda sun'iy intellekt vositalarining hisob jarayonlariga ta'sirini nazariy va amaliy jihatdan asoslashda muhim ahamiyat kasb etadi. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi ushbu jarayonning huquqiy va institutsional asoslarini belgilab bersa, Karimov A.A., To'xliyev N., Qodirov U., G'ulomov S.S., Mamatov B. va Isroilov J. kabi olimlarning ilmiy ishlari buxgalteriya hisobining nazariy asoslari, raqamli texnologiyalarni korxonalar faoliyatiga joriy etish, ERP tizimlari samaradorligi hamda hisob axborotining ishonchliligini oshirish masalalarini yoritadi.

Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari, OECD, World Bank va Deloitte hisobotlari esa buxgalteriya hisobini raqamlashtirishning global tendensiyalari, moliyaviy boshqaruvda shaffoflikni ta'minlash, axborot xavfsizligini mustahkamlash va avtomatlashtirilgan tahlil imkoniyatlarini kengaytirish bo'yicha muhim ilmiy-amaliy manba hisoblanadi. Shu bois mazkur adabiyotlar maqolada ko'rib chiqilgan "Suv Ta'minot Servis" AJ misolida raqamlashtirishning moliyaviy natijalar, boshqaruv qarorlari va korxonalar samaradorligiga ijobiy ta'sirini ilmiy jihatdan asoslash uchun muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot davomida iqtisodiy tahlil, qiyosiy taqqoslash, statistik guruhlash, kuzatish hamda umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Amaliy tahlil obyekti sifatida shartli "Suv Ta'minot Servis" AJ faoliyati tanlandi.

Korxonalar suv ta'minoti va kommunal xizmatlar ko'rsatish sohasida faoliyat yurituvchi yirik xo'jalik yurituvchi subyekt sifatida ko'rib chiqilib, unda amalga oshirilayotgan raqamlashtirish jarayonlarining moliyaviy natijalar va boshqaruv samaradorligiga ta'siri o'rganildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobi rivojlanishining asosiy yo'nalishlari

Bugungi kunda buxgalteriya hisobi raqamli transformatsiya jarayonlari ta'sirida jadal rivojlanib, korxonalarda boshqaruv samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi zamonaviy texnologiyalar bilan boyib bormoqda. Ushbu jarayon quyidagi asosiy yo'nalishlarda namoyon bo'lmoqda:

1. Elektron hujjat aylanish tizimlari

Elektron hisob-fakturalar, elektron shartnomalar va elektron raqamli imzo tizimlarining keng joriy etilishi hujjatlar bilan ishlash samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda.

Mazkur tizimlar natijasida:

- qog'oz sarfi qisqaradi;
- hujjatlarni saqlash va qidirish jarayoni soddalashadi;
- ma'lumotlarning saqlanish darajasi ortadi;
- hujjatlar aylanishining tezkorligi ta'minlanadi.

2. ERP tizimlaridan foydalanish

ERP (Enterprise Resource Planning) tizimlari korxonaning barcha bo'limlari faoliyatini yagona axborot maydonida integratsiyalash imkonini beradi.

ERP tizimlari orqali:

- buxgalteriya hisobi;
- ombor hisobi;
- moddiy resurslar harakati;
- ish haqi hisobi;
- moliyaviy rejalashtirish jarayonlari samarali avtomatlashtiriladi.

3. Bulutli texnologiyalar

Bulutli texnologiyalar ma'lumotlarni masofadan turib saqlash, qayta ishlash va boshqarish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Ularning asosiy afzalliklari:

- infratuzilma xarajatlarining optimallashtirishi;

- ma'lumotlar xavfsizligining mustahkamlanishi;
- istalgan hududdan tezkor foydalanish imkoniyati;
- texnik xizmat ko'rsatish xarajatlarining kamayishi.

4. Sun'iy intellekt texnologiyalari

Sun'iy intellekt texnologiyalari buxgalteriya hisobi va moliyaviy boshqaruv sifatini yangi bosqichga olib chiqmoqda.

Ular yordamida:

- hisobdagi xatolar tezkor aniqlanadi;
- moliyaviy xavflar oldindan prognoz qilinadi;
- debitor qarzdorlik monitoringi samarali amalga oshiriladi;
- moliyaviy natijalar chuqur tahlil qilinadi.

Elektron hujjat aylanishi, ERP tizimlari, bulutli texnologiyalar va sun'iy intellekt yechimlari hisob tizimining samaradorligini yanada oshirib, korxonalarining raqamli rivojlanishiga xizmat qilmoqda. Ushbu texnologiyalar hisobotlarni tayyorlash jarayonini tezlashtirish, ma'lumotlar aniqligi va ishonchligini oshirish hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilish sifatini yaxshilashda muhim omil hisoblanadi (1-jadval).

1-jadval. Korxonada raqamlashtirish darajasining o'zgarishi

Ko'rsatkich	2022	2023	2024
Elektron hujjatlar ulushi (%)	35	68	95
Avtomatlashtirilgan operatsiyalar (%)	40	72	92
Hisobot tayyorlash muddati (kun)	12	7	3

2-jadval. Moliyaviy ko'rsatkichlar dinamikasi

Ko'rsatkich	2022	2023	2024
Tushum (mlrd so'm)	180	225	278
Sof foyda (mlrd so'm)	16	27	42
Rentabellik (%)	8,9	12,0	15,1

Raqamlashtirish natijasida korxonada ma'lumotlarni qayta ishlash tezligi sezilarli darajada oshdi, nazorat mexanizmlari takomillashdi va boshqaruv qarorlarini qabul qilish sifati yanada yaxshilandi. ERP tizimining joriy etilishi ombor hisobi, ish haqi hisobi va moliyaviy hisobotlarni yagona axborot platformasida integratsiyalash imkonini yaratdi. Bulutli texnologiyalar ma'lumotlarni ishonchli saqlash hamda masofadan turib samarali ishlash imkoniyatlarini kengaytirdi. Sun'iy intellekt vositalari esa takrorlanuvchi operatsiyalarni avtomatlashtirish orqali mehnat unumdorligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Raqamlashtirishning iqtisodiy samaradorligi shuni ko'rsatadiki, dastlabki investitsiyalar nisbatan qisqa muddatda o'z samarasini beradi. Natijada mehnat xarajatlari optimallasadi, qog'oz hujjatlar bilan ishlash hajmi qisqaradi va xatolar tufayli yuzaga kelishi mumkin bo'lgan yo'qotishlar kamayadi.

Buxgalter kasbiga qo'yilayotgan talablar ham zamonaviy sharoitlarga mos ravishda takomillashib bormoqda. Zamonaviy mutaxassis nafaqat hisob yuritish ko'nikmalariga, balki axborot tizimlari, ma'lumotlar tahlili va kiberxavfsizlik bo'yicha bilim hamda amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamlashtirish jarayonlari korxonalarda ma'lumotlarni qayta ishlash tezligini oshirish, nazorat tizimlarini takomillashtirish hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilish sifatini yaxshilashga xizmat qilmoqda. ERP tizimlarining joriy etilishi ombor hisobi, ish haqi hisobi va moliyaviy hisobotlarni yagona axborot platformasida integratsiyalash imkonini yaratdi. Bulutli texnologiyalar ma'lumotlarni ishonchli saqlash va masofadan turib samarali ishlash imkoniyatlarini kengaytirdi. Sun'iy intellekt vositalari esa takrorlanuvchi operatsiyalarni avtomatlashtirish orqali mehnat unumdorligini oshirish va hisob jarayonlarining aniqligini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

Raqamlashtirishning iqtisodiy samaradorligi dastlabki investitsiyalarning qisqa muddatda o'z samarasini berishini ko'rsatmoqda. Natijada mehnat xarajatlari optimallasadi, qog'oz hujjatlar bilan ishlash hajmi qisqaradi va operatsion jarayonlarning samaradorligi oshadi.

Buxgalter kasbiga qo'yilayotgan talablar ham zamonaviy iqtisodiyot ehtiyojlariga mos ravishda rivojlanib bormoqda. Zamonaviy mutaxassis nafaqat hisob yuritish ko'nikmalariga, balki axborot tizimlari, ma'lumotlar tahlili, kiberxavfsizlik va raqamli texnologiyalar bilan ishlash bo'yicha bilim hamda amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishi muhim ahamiyat kasb etadi. Endilikda buxgalterning vazifasi ma'lumotlarni qayta ishlash bilan bir

qatorida ularni tahlil qilish, umumlashtirish va boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun sifatli axborot tayyorlashni ham qamrab oladi.

Raqamli transformatsiyani yanada rivojlantirish maqsadida malakali kadrlar salohiyatini oshirish, dasturiy ta'minot infratuzilmasini takomillashtirish, axborot xavfsizligini mustahkamlash va innovatsion yechimlarni keng joriy etish muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, milliy dasturiy mahsulotlarni rivojlantirish hamda oliy ta'lim muassasalarida raqamli buxgalteriya fanlarini kengaytirish ushbu yo'nalishdagi ijobiy natijalarni yanada kuchaytiradi.

Raqamli transformatsiya sharoitida zamonaviy buxgalter quyidagi kompetensiyalarga ega bo'lishi lozim:

- ERP tizimlarida ishlash;
- ma'lumotlar bazalari bilan ishlash;
- elektron hujjat aylanishini boshqarish;
- moliyaviy tahlil dasturlaridan foydalanish;
- kibexavfsizlik talablarini bilish;
- xalqaro moliyaviy hisobot standartlarini qo'llash.

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobi tizimini modernizatsiya qilish korxonalar faoliyati samaradorligini oshirish, moliyaviy boshqaruv sifatini yaxshilash va raqobatbardoshlikni mustahkamlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Kelgusida sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data) va blokcheyn texnologiyalarining keng qo'llanilishi buxgalteriya hisobi hamda moliyaviy boshqaruv tizimining yanada takomillashishiga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Raqamli iqtisodiyot sharoitida buxgalteriya hisobini avtomatlashtirish korxonalarda moliyaviy axborotlarning aniqligi, tezkorligi va ishonchligini oshirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, elektron hujjat aylanishi, ERP tizimlari, bulutli texnologiyalar va sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish hisob jarayonlarini yanada samarali tashkil etish, inson omili bilan bog'liq xatolarni minimallashtirish hamda boshqaruv qarorlarini qabul qilish uchun zarur bo'lgan axborotlarni real vaqt rejimida shakllantirish imkonini beradi.

"Suv Ta'minot Servis" AJ misolida o'tkazilgan tahlil natijalari raqamlashtirish hisobiga hisobotlarni tayyorlash muddati qisqargani, avtomatlashtirilgan operatsiyalar ulushi oshgani va moliyaviy ko'rsatkichlar yaxshilangani kabi ijobiy o'zgarishlarni namoyon etdi. Bu esa raqamli texnologiyalarning korxonalar faoliyati samaradorligini oshirishdagi muhim o'rnini tasdiqlaydi.

Shu bilan birga, raqamli transformatsiyani yanada rivojlantirish uchun malakali kadrlar salohiyatini oshirish, dasturiy ta'minot infratuzilmasini takomillashtirish va axborot xavfsizligini mustahkamlash muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu yo'nalishlarda amalga oshiriladigan chora-tadbirlar buxgalteriya hisobi tizimining barqaror va samarali rivojlanishiga xizmat qiladi.

Umuman olganda, buxgalteriya hisobini raqamlashtirish korxonalar samaradorligini oshirish, moliyaviy boshqaruvni takomillashtirish, resurslardan foydalanish samaradorligini kuchaytirish hamda raqobatbardoshlikni mustahkamlashning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risidagi Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-5030957>

1. Karimov A.A. Buxgalteriya hisobi nazariyasi. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2024.
2. To'xliyev N., Qodirov U. Zamonaviy buxgalteriya hisobi. – Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2023.
3. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS). – London, 2024.
4. G'ulomov S.S. Raqamli iqtisodiyot asoslari. – Toshkent: O'zbekiston, 2024.
5. Mamatov B. Korxonalarda ERP tizimlarini joriy etish samaradorligi. Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar ilmiy elektron jurnali, 2024.
6. Isroilov J. Buxgalteriya hisobini raqamlashtirishning zamonaviy tendensiyalari. Moliya jurnali, 2025.
7. OECD. Digital Economy Outlook. – Paris, 2024.
8. World Bank. Digital Transformation and Financial Management Report. – Washington, 2024.
9. Deloitte. Future of Accounting in the Digital Economy. – London, 2025.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>